

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
= SERVICIUL RAIONAL BISTRITA =

Sursa: Agent "COSBUC IOAN".
Întâlnirea a avut loc la data
de 17.II.1960, orele 19, în casa
nr.2, la care a participat lt.
Naroș Iacob.

NOTA INFORMATIVA

Cu privire la atitudinea și comportamentul unor
cadre didactice de la secția maghiară a Școlii Medii Mixte din
Bistrița, sursa ne informează următoarele:

1. Atitudinea și comportamentul cadrelor didacti-
ce maghiare pînă la contrarevoluția din Republica Populară
Ungară.

Pînă în anul 1956, cadrele didactice maghiare
din orașul Bistrița, n-au dezvoltat nici-un fel de activitate
prin rîndurile populației maghiare din orașul Bistrița. Se părea
că aceste cadre nu se interesează de problemele de culturalizare
maselor.

În acest timp-deci înainte de 1956, atașatul co-
mercial al R.P.Ungare, NAGY ZOLTAN, face cîteva deplasări la Bis-
trița și ia legătura cu profesorul NAGY ZOLTAN, cu care a fost co-
leg de școală și împreună fac deplasări la Sighet și Cîmpulung
Moldovenesc. De remarcat este că acest NAGY ZOLTAN, atașat comer-
cial al R.P.Ungare la București, s-a solidarizat cu contrarevolu-
ționarii din Ungaria și spre a pecețui această solidarizare cu
contrarevoluționarii și-a prezentat carnetul de membru de partid.
Despre aceasta, sursa a fost informată de către profesorul NAGY
KAROLY.

În anul 1956, se sudează prietenia între profe-
sorul SCHOPP FRANCISC și SCHULLER JENO. Sînt văzuți mereu impre-
ună și, unii dintre profesorii de la școala maghiară găseau aceas-
tă prietenie atît de obișnuită, încît atunci cînd apărea SCHOPP
FRANCISC, însoțit de SCHULLER JENO, spuneau că "vine SCHOPP cu
remorca/remorca era SCHULLER JENO/.

Atitudinea cadrelor didactice maghiare din ora-
șul Bistrița în timpul contrarevoluției din R.P.Ungară, este bine
cunoscută de cei în drept/ așa crede sursa/.

După evenimentele care au avut loc în R.P.Unga-
ră, cadrele didactice maghiare din Bistrița, sînt cuprinse de-o
subită dragoste de răspîndirea culturii printre ungurii din Bis-
trița și ca prim pas se începe organizarea, natural tot cultural
a tineretului maghiar, a coloniștilor/sau vitezek cum sînt numiți
de băștinași/. Se țin ședințe, tot culturale, cu tîntretul din șe-
torul coloniștilor și în sala căminului cultural "Ilie Pintilie"
cadrele didactice maghiare își desfășoară activitatea în rînduri
le tineretului fără o supraveghere din partea nimănui. Cam în
acelaș timp, încep să aibă loc în casa profesorului KOVACS ZOL-
TAN, acele "jururii" la care participau joia după masă, soțiile
"elitei" bistrițene, iar seara mergeau soții să-și ducă soțiile
acasă.

2. Unificarea Școlii maghiare cu Școala cu limba de
predare română Nr.1 din Bistrița.

Punîndu-se unificarea școlii maghiare din Bis-
trița cu școala de 7 ani Nr.1, profesorii SCHOPP FRANCISC și

Handwritten signature and a circled number '39'.

SCHULLER JENŐ, au inițiat o acțiune printre părinții maghiari din Bistrița, cu scopul de a împiedica unificarea acestor școli. Comitetul de părinți al școlii maghiare, se convoacă într-o ședință, la care participă VARGA -director comercial O.C.L. Bistrița, PLESCH ERNO, director în cadrul O.C.L. Bistrița și alți membri ai Comitetului de părinți, care cer școala maghiară separată. S pare că, membrii comitetului de părinți au fost convocați de biroul SCHWARTZ, care se arată foarte indignat că din partea directorului școlii maghiare, nu se fac demersurile necesare pentru obținerea unei școli maghiare separate. Lui NAGY KAROL -directorul școlii, i-s-a imputat că este pasiv și că e interesat ca ungarul să nu aibă o școală maghiară separată. După această ședință furtunoasă, la un moment dat s-a părut că lucrurile s-au liniștit, dar aceasta a fost numai în aparență. În realitate anumite elemente maghiare duceau mai departe o acțiune pentru o școală maghiară separată. La secția învățământ și cultură, s-a prezentat o delegație care a făcut demersuri pe lângă tov. Pop Dumitru, șeful secției învățământ și cultură, spre a-se înființa o școală maghiară separată. Tot în acest scop s-au scris memorii care au fost prezentate autorităților de stat și de partid, memorii despre care, NAGY KAROL, a susținut în ședința din 9 ianuarie 1960, că au fost scrise la îndemnul profesorului SCHOPP FRANCISC și SCHULLER JENŐ/a-se vedea procesul verbal din 9 ianuarie 1960 din ședința Consiliului pedagogic/.

Ca un fapt ce iese oarecum din comun, trebuie amintit că și NAGY KAROL, a scris un asemenea memoriu deși el cunoștia linia autorităților de stat în ce privește unificarea școlii maghiare cu cea română.

Scopurile adevărate pentru care s-a inițiat această acțiune a unor cadre didactice maghiare și a unor părinți, nu au fost arătate niciodată. Ceeace suțineau unii părinți și Schwartz de exemplul/că le e greu unor profesorii să ca în 10 minute să facă drumul de la școala medie până la școala nr.1, nu era un argument plauzibil, fiindcă profesorii români, predau unii la școala medie și la alte două școli și nu s-au plîns niciodată că li-e greu și nu s-au plîns nici directorii școlilor respective că acești profesori nu și-ar fi ținut cu regularitate orele. Scopurile urmărite prin separarea școlii maghiare, erau cu totul altele. Vroiau să aibă tineretul maghiar separat, într-o singură școală, unde orice manifestare de naționalism, șovinism erau greu de supravegheat.

3. Atitudini de naționalism șovin:

În primăvara anului 1957, s-a selecționat o echipă de handbal dintre elevii români și maghiari. Acești elevi făceau exerciții în curtea școlii nr.1. S pare că elevii maghiari s-au plîns prof. SCHULLER IOLAN că, "elevii români nu sînt destul de abili în jocul de handbal. Numita profesoară ar fi spus elevilor "nu vă jucați cu ei că sînt tîmpiți". Informația a fost dată sursei de către NAGY KAROL și cazul a fost semnalat la timp printr-o notă informativă.

În primăvară, sau mai bine zis în vara anului 1958 echipe de elevi au fost organizate și au mers la muncă patriotică. O asemenea echipă formată din elevi români și maghiari, au plecat la munca patriotică sub îndrumarea unor profesori spre a munci la șoseaua dintre Bistrița și Cartierul Unirea. În echipa de conducere profesorului FEKETE ZSOLD, au fost elevi români și maghiari. La un moment dat acești elevi s-au încăierat, s-au bătut, au aruncat unii după alții cu lopetele, iar elevii maghiari strigau elevilor români: "valah puturos". Despre aceasta sursa a fost informată a doua zi de către tov. directorul NAGY

IOLAN și cazul a fost cuprins într-o notă informativă.

Tot în primăvara anului 1958, același profesor FEKETE ZSOLD, a îndemnat elevii clasei a X-a de la școala medie Bistrița, secția maghiară, ca în spartachiada organizată pe regiune la Bistrița, să facă galerie nu pentru jucătorii școlii din care făceau ei parte, ci pentru jucătorii din cadrul Colegiului "Berthleu" din Aiud, fapt pentru care profesorul FEKETE a fost criticat într-o ședință de consiliul pedagogic.

În cadrul unei ședințe de consiliul pedagogic tov. directoare NAGY IOLAN s-a referit la cazul unor elevi din clasa X-a, care ar fi declarat profesoarei SABIE VIORICA, că nu vor să învețe poezii românești. Cazul a fost semnalat printr-o notă informativă.

Mama elevei MAYER, din aceeași clasă, s-a plins susei că fiică-sa i-a declarat că nu mai vrea să învețe românește. Cazul a fost semnalat la timp printr-o notă informativă, dar se pare că cele în cauză n-au mai recunoscut nimic din cele afirmate.

Pe la începutul lunii iunie 1959, profesorul LEHOCZ ARPAD și-a cumpărat de la chișcăul "Cartea Rusă", o carte de specialitate în limba română, fapt pentru care i-s-a făcut observații din partea prof. HORVATH PALL și alții, care i-au spus că de ce citește cărți românești, că este un renegeat, un pierdut pentru națiunea maghiară. Acest fapt a fost discutat în ședința din 9 ianuarie 1960 și consemnat în procesul-verbal.

Într-o ședință de partid pe școală, s-a discutat că în cadrul școlii medii mixte din Bistrița, cadrele didactice de la această școală, ar fi împărțite la secția maghiară în "unguri buni" și "unguri vânduți". Informația aceasta a fost dată de profesorul LEHOCZ ARPAD, care se zice că este socotit de unii dintre colegii lui maghiari ca "ungur vândut". De asemenea s-a mai discutat și existența unor grupuri în care copleșul didactic maghiar de la această școală s-a divizat.

În darea de seamă despre situația la învățătură pe trim. I de la școala medie, directorul școlii Haja Vasile, a semnalat existența acestor fracțiuni a cadrelor didactice maghiare de la această școală și a cerut celor vizați să-și clarifice situația. În discuțiile care s-au purtat în această chestiune, s-au căutat cu multă grijă și mult tact, să se arate că din cele semnalate în darea de seamă cu privire la existența așa numiților "buni maghiari" și "maghiari vânduți", n-ar fi nimic adevărat, s-a căutat să se bagatelizeze totul, reducându-le la niște birfele simple care n-ar afecta cu nimic bunul mers al învățămîntului și armonia dintre cadrele didactice. În special soții SCHULLER au excelat în a arătat că totul se reduce la niște birfele inofensive.

Față de această tendință, profesorul LEHOCZ ARPAD, ar fi trebuit să ia imediat o atitudine hotărâtă și să arate în ședința Consiliului pedagogic, realitatea concretă, trebuia să spună reproducînd acuzațiile ce i-s-au adus că citește cărți românești, că din această cauză este renegeat, etc. ceea ce profesorul LEHOCZ n-a făcut, ci s-a complăcut să se sucească și învîrtească în jurul problemei, fără s-o atace frontal, fără să demaște pe cei în cauză.

Tot din discuțiile purtate în ședința consiliului pedagogic ținută la 9 ianuarie 1960 și anume dintr-un schimb de cuvinte dintre directoarele NAGY IOLAN și profesorul SCHULLER JENO a reieșit că în clasa la care a avut lecții în 15 martie 1958, SCHULLER JENO a pus pe elevi să cînte "înnul secuisc" și "înnul maghiar". Profesorul SCHULLER JENO a recunoscut că s-a cîntat înnul maghiar, dar a negat că s-ar fi cîntat înnul secuisc.

Directoarele NAGY IOLAN, credem că a fost bine informată, căci altcum n-ar fi întrebata în plină ședință, adresîndu-se prof. SCHULLER JENO: "ați cîntat sau nu în clasă înnul secuisc?, care SCHULLER JENO a răspuns lapidar cu cuvintele: "înnul secuisc".

Handwritten signature and initials

Profesorul SCHULLER JENO în ziua de vineri, 4 noiembrie 1959, a avut ora întâia la clasa VI-a F și conform îndrumărilor date, trebuia să cînte cu elevii Imnul de Stat al Republicii Populare Romîne. El n-a făcut acest lucru, iar cînd elevii i-au atras atenția, le-a dat explicația că e tîrziu și nu vrea să conturbe pe nimeni.

În ziua de 16 februarie 1960, sursa a avut la orele 11,30, o convorbire în fața Tribunalului cu profesorul LEHOCZ care a spus că într-una din zile, profesorul SCHULLER JENO, într-o discuție în sala profesorală, s-ar fi exprimat că avem un guvern de păpuși și că toate relele ni-se trag de la guvern.

În aceeași zi și-n același timp, vorbind despre profesorul HORVATH PAUL, profesorul LEHOCZ a afirmat că după părerea lui, cel care trage sforile se prea poate să fie chiar profesorul HORVATH PAL.

X Poate e bine de știut, cum l-a caracterizat pe profesorul HORVATH PAL, cu o zi mai înainte - în ziua de 15 febr. 1960, profesorul ROTARU DUMITRU, care a spus că -HORVATH PAL este un șovin fără pereche, care nu poate să-i sufere pe romîni.

Despre întrunirea tovarășească a cadrelor didactice de la Școala Medie, din seara zilei de 23 ian. 1960, același profesor ROTARU DUMITRU, a spus că HORVATH PAL a venit cu ideea de-a prezenta în limba maghiară, o scenetă care a plictisit nespus de mult, pe mai bine de 1/2 din participanți, care nu știau limba maghiară. Despre profesorul HORVATH PAL, se mai spune că are tendințe de vedetism. Prof. ROTARU D., de exemplul spune că pentru HORVATH PAL, profesor, e numai cel de limba maghiară. Aceiași părere, dar sub o altă formă o are și prof. LEHOCZ despre HORVATH PAL.

În general între cadrele didactice de la Școala Medie din Bistrița, nu s-a ajuns la acea sudură care ar trebui să existe și care să constituie atît un suport moral al unei armonii care să se ridice peste orice interese meschine cît și elanul în munca frumoasă de-a da patriei constructori destoinici ai socialismului. Că încă nu s-a putut ajunge la acest stadiu, aceasta se datorește poate, în primul rînd cadrelor didactice de la secția germană și secția maghiară, care se mențin pe-o poziție ce-i distanțează de celălalte cadre didactice.

4. Legături neprincipiale cu anumite familii:

Problema legăturilor neprincipiale cu anumite familii, a fost amplu discutată și în anul școlar trecut, cînd inspectorul șef POP DUMITRU, a ~~amplasat~~ la fața locului cauze care dezbină cadrele didactice de la Școala Medie - secția maghiară. Cu acea ocazie s-a constatat că anumite cadre didactice frecventează anumite familii maghiare din Bistrița, că în acele familii se discută pe secolteala unor profesori de la școala medie, că se discută probleme ce au fost dezbătute în ședințele profesionale ale cadrelor didactice; că din același familie, ceea ce s-a discutat a transpirat în afară sub forme deosebite dînd naștere la birfeli. În anul școlar trecut nu s-a putut ajunge la nici-un rezultat pozitiv, pentru că profesora SCHULLER IOLAN, a avut grijă să-l amestece într-o asemenea "birfeală", chiar pe șeful secției de învățămînt.

Familii frecventate de anumiți profesori de la Secția maghiară au fost: familia HALASZ din str. Alba Iulia. Soția lui HALASZ e prietenă cu profesora SCHULLER și se spune că în această familie s-a discutat pe seama unor profesori. Menționăm că HALASZ -soțul, a suferit prin 1947-1948 o ~~condamnare~~ pentru că ar fi sustras anumite bunuri absente în...

de armata germană. Se vorbea că s-ar fi găsit la el 40 duzi-puri și alte mobile.

Familia GEDA, din str. Eminescu. Soțul a fost cercetat de procuratură pentru niște nereguli în manipularea unor materii colorante. Soția e croitoreasă și trăiește "pe picioare mare".

Familia GAGYI din str. Gh. Gheorghiu Dej. Ambii soți funcționari. Soțul a suferit ~~na~~ de mult o condamnare. În special acestea au fost familiile mai des frecventate.

În afară de familiile amintite mai sus, după ultimele informații obținute de sursă, informații care urmează să fie verificate în cursul săptămânii viitoare, unele cadre didactice mai frecventează și familia preotului reformat SILLAY din comuna Sărata. Preotul SILLAY a suferit prin anul 1939-30, o condamnare de cinci ani pentru spionaj, făcând atunci în favoarea unei puteri străine, adică a făcut spionaj pentru Ungaria hortistă.

Aceste informații pe care se dăx sursa cu mențiunea că, acuma când se caută a-se face lumină asupra unor probleme dintre cele cuprinse în prezenta notă informativă, cel în cauză, caută să atenueze pe cât posibil lucrurile în așa fel în cât totul să aibă un colorit de simple birfeli, peste care se poate șterge cu buretele ~~ștării~~.

Cu privire la pregătirea profesională a persoanelor amintite în această notă informativă, sursa relevă faptul că, cei în cauză, sînt bine pregătiți, sînt capabili și ar putea să muncească pe teren școlar și extrașcolar dacă s-ar lăpăda de anumite reminiscențe mic burgheze și dacă ar fi sustrași de sub orice influențe negative.

Sînt la secția maghiară de la Școala Medie din Bistrița și elemente atașate regimului democrat-popular și clasei muncitoare. Acestea trebuie stimulate în muncă, îndrumate cu drag, dar și cu pricepere pedagogică, fiindcă sînt tinere și au nevoie de îndrumare în muncă pe care o prestează în școală și în afara școlii.

Bistrița la 17 februarie 1960

ss. Coșbuc Ioan.

NOTA BIROULUI: Prezenta notă tratează despre activitatea unor cadre didactice de la secția maghiară a școlii Medii Mixte din Bistrița, urmărite în acțiune informativă de grup.

SARCINI TRASATE : Se va stabili în ce constă activitatea prezentă a acestor elemente, dacă această activitate o desfășoară organizat și sub conducerea cui.

- Care sînt manifestările lor naționaliste-șovine și în ce constau-legăturile acestor profesori, cu părinții copiilor dela secția maghiară, precum și cu alte elemente naționaliste maghiare.

Lt. Naroș I.